

19 OKT. 1942

P

Mappe 8
Ekspl. 5/10
Årg. 1942
O. V.
Jfr.

986

B U D S T I E K K E N .

Oslo den 15. oktober 1942.

UNNTAGELSESTILSTAND.

Det norske folk er klar over at det gis situasjoner som berettiger okkupasjonsmakten til å proklamere unntagelsestilstand, men alle norske kvinner og menn, - ja, alle som overhodet har bevart en rest av menneskelighet, oppnerves til dypet av sin sjel når denne rett misbrukes til brutalitåt mot de som ikke engang har hatt den fjerneste berørnin med de begivenheter som har utløst unntagelsestilstanden. Hvis okkupasjonsmakten med brutale overgrep og grusomhet håper å framtringe motløshet og frykt-som underkastelse hos det norske folk, gjør den seg skyldig i en grov misforståelse. Vårt hode er bøyet i innnerlig sorg og deltagelse med de mange hjem som så brutalt og uskyldig er kastet ut i sorgen. Men vår rygg er like rak. Og i sorgen blander seg en dyp forakt, avsky og motbydelighet for de menn som i blindt rasari over ikke å kunne avverge åpne angrep fra fly og fallskjermsoldater lar sin henvn gå ut over uskyldige sivipersoner.

Beretningen om de tyske rødselsgjerninger i Trondheim har gjort et dypt inntrykk i Sverige og hele den øvrige verden førsvrig.

De brente våre gårder,
de dropte våre menn,
bak hver som gikk i døden,
står tusener igjen.

står tusen andre samlet
i steil og nakne tross.
Å, døde kamrater,
de huer ikke oss.

VVVVV

KRIGSOVERSIKT. Den 9. oktober var det et år siden den tyske presssjef Dietrich, som angivelig kom direkte fra der Führers hovedkvarter, meddelte all verden at Sovjetunionen var militært sett likvidert. Timosjenko: Vorosjilovs armeer var innesluttet i Leningrad, Budjennys hamgruppe foran Moskva var praktisk talt tilintetgjort og Timosjenkos armeer knust. Bare opprensningssaksjoner stod igjen. På bakgrunn av det forløpende års begivenheter er det åpenbart at det var ønskedrømmer de tyske hærhveldinger ønsket å gjøre verden delaktig i. De ble utbasert med en kraft som nokk kunde fått Jerikos murar til å faller. Men Moskvas ble stående. Idag - et år etter - er de tyske tropper ~~tilbake~~ fra Russlands hjerte en gang. Det er ikke lenger Kremls kupler tyskerne skimter i det fjerne. Det er Stalingrads deres og all verdens øyner har vært rettet mot de siste 10 uker. Allerede for 6 uker siden framholdt en svensk militærkronikør at "man betrakter edet som et mirakel at Stalingrad har kunnet holde så lenge". Idag ser det ut til at Stalingrad vil følge Leningrads eksempel, men en vågor knapt å tro at det kan være mulig etter at byen ved Hitlers tale for det tyske først ble stående som det store mål for sommerfelttoget i Øst. Idag er stillingen den at tyskerne står tett omkring, tildels inne i nord- og syddelen av byen som ved en tysk kile fra vest på det nærmeste er delt i to deler. Trots hensynsles i nedsats fra mekaniserte avdelinger og fly har russene ved sin fantastiske utholdenhets og grenseløse offervilje greid å holde de gjenvarende deler av byen praktisk talt uforandret i de siste 8-14 dager og det er tegn som tyder på at tyskernes kreft avtar hurtigere enn de russiske. Derfor er det nokk ennu en mulighet for at Stalins by borblir Stalins. Timosjenko har ved sin offensiv fra nord i området mellom Volga og Don forsøkt å sikre dette resultat. Med sterke panserstyrker er han trengt inn i de tyske linjer og tyske har for å sikre sin flanke måttet føre forsterkninger fram til denne s. i av fronten. Lykkes det Timosjenko å trenge videre fram i buens ørliga kne, blir de tyske forbindelsesslinjer så utsatt at det kan bli no

vendig å trekke tropper tilbake fra Stalingrad og dermed oppgi det kanskje allerviktigste mål for sommeroffensiven. Men ikke nokk med det. Når Stalingrad ville det bli meget vanskelig og i allefall overordentlig dørt for tyskerne å holde områdene øst og syd for nedre Don. Det som står på spill forklarer den nesten overrømmeskelige innsats på begge sider. Man kan regne med at veret ennu noen uker tillater operasjoner i større omfang på Stalingradfronten, men høstregnet legger stadi sterre vanskeligheter i veien for forsyningstjenesten. Allerede nu kan det sies at det har lykkes russerne å hindre at den tyske sommeroffensiven utviklet seg til en katastrofe. Nu er det spesielt om det skal lykkes russene å avslutte slaget om Stalingrad på samme måte som i fjor avsluttet offensiven ved Rostow.

I Kaukasus er tyskernes anstrengelser fremdeles rettet mot oljekildene ved Grosovij. Elven Terek danner en stor naturlig vollgrav rundt oljedistriket og selv om tyskerne på et par steder har greid å forsegle floden, har deres forsok på å trenge videre fram i Mosdokområdet hittil ikke ført til vesentlige resultater. Enri står de 100 km. fra Grosovij som er sterkt befestet og fram til de store oljekilder ved Baku er det hele 500 km. Lenst fremme lengst vest i Kaukasus har russene hatt initiativet og gjenerobret enon stillinger i retning av Novorossisk.

Råde på midtfronten og i Leningradområdet pågår likeledes harde kamper. Ved reiev står russene i byens forsteder og tyskerne har væstet inn forsterkninger for å avverge truslen mot denne viktige hjørnesten i de tyske stillinger på Moskvafronten.

Først i september var det et år siden Leningrad ble innesluttet. Av en eller annen grunn unnlot tyskerne å sette i gang det avgjørende angrep mot byen. Kanskje ventet de at den skulle falle som en moden frukt i deres hærer. I så fall er de blitt skuffet. Til tross for at byens forbindelse med omverdenen en stor del av året var innskrenket til luften og enrett bokjeden trafikk på den sydlige del av Ladogasjøen, har Leningrad fyllt en meget vesentlig oppgave for den samle russiske motstand. Den har hindret forbindelsen mellom finnene og de tyske hærer som rykket fram fra syd. Den har umuliggjort tysk framstøt mot knutepunktet Vologda for å avskjære den viktigste vei sydover for Murmansktifflens. Den har muliggjort Østersjøflåtenes seiglivete motstand og den har hele tiden bundet betydelige tyske styrker. Det er mulig at de siste kraftige russiske framstøt i Leningradområdet har ha til hensikt å komme en tysk offensiv i forkjepet. Leningrads motstands evne viser noeelig i vinterhalvåret da tilførslene foregår mer effektiv over den islagte Ladoga. Derfor kunde det tenkes at tyskerne vilde forske å eliminere dette store motstandssredet som på så mange måter ligg i veien, før forholdene endrer seg mer til russernes fordel. Med de utstrakte minehæller en nu må regne med omkring Leningrad er det sannsynlig at et stormløp på byen i år vilde bli mindre kostbart enn ifjor, tross den lenge beleiring. Det er vel derfor tvilsomt om tyskerne har råd til å betale prisen. Sannsynligheten taler for at Leningrad fortsatt skal få spille den samme rolle i den samlede russiske motstan

AFRIKA. På fronten ved El Alamein har virksomheten vesentlig innskrenket seg til flyaktivitet med sikte på gjensidig ødeleggelse av tilførslene. Operasjonene på Madagaskar er nå på det nærmeste avslutta etter at engelskmennene har besett hovedstaden og alle forbindels viktige byer. De interessanteste etterretninger fra Afrika er neddelene om landsetninger av amerikanske styrker på forskjellige steder i Vestafrika. Er det forberedelse til de mer omfattende operasjoner vi må regne med i Afrika i vinterhalvåret, kanskje innledning til operasjoner i mot Frank Vest- og Nord-Afrika?

ØSTEN. Det er stadig like påfallende at japanernes operasjoner som her direkte skal støtte aksebrodrene i Europa fremdeles lar vent

på seg. Tyngdepunktet i begivenhetens ligge fortsatt i det sydvestlige Stillehav og en får nærmest inntrykk av at japanerne for tiden ikke makter de andre oppgaver som venter. På Ny Guinea har de vært på langsom retrett de siste par uker under australiernes forsøk på å gjenerobre fjellovergangene i Owen-Stanleyområdet. Derimot har de hatt hell med seg mer ipa Salomonøyene der forsterkninger er landssatt på Guadalcanar. Herunder har de mistet en jager mens en annen og en krysser er skadet. På aluterne er japanerne blitt fordrevet fra to av øyene de opprinnelig besatte.

Sjøkrigen. Det foreligger nå engelsk rapport om den store Ishavskonvoi som tyskerne påstod hadde fått en så ille medfart. Konvoien medførte forsyninger og utrustning for 9 divisioner. En del av skibene gikk tapt, men de tyske meldinger var denne gang mer enn vanlig overdrivne. På tilbakaveien mistet engelskmennene en jager, en minefeier og 6 jagerfly, mens i alt 40 tyske fly gikk tapt under disse operasjoner, 2 ubåter ble senket og 4 skadet. Konvoien medførte den største mengde krigsmateriell som på en gang er levert til Russland. 70% av skibene nådde arkangelsk.

I Svartehavet har russene senket en rumensk destroyer og 3 forsyningskip. De to første engelske 35000 tons slagskip er satt inn i tjenest. Derned var alle slagskipetap under krigen erstattet.

EUROPA. Gjaringen i de av tyskerne besatte områder gir seg stadig tydeligere utslag. I Jugoslavia fortsetter guerillakrigen. Jernbanebindelsen mellom Agram og Fiume har vært avbrutt i lengre tid. I de greske fjell har friskarer tatt opp kampen mot besettelsestroppene. Nest opsigtsvekkende er imidlertid den krise som er oppstått i det tysk-danske forhold. Fra tysk side er det stillet vidtgående krav om øket innflytelse for det tyske politi, overføring av ytterligere 20000 danske arbeidere til Tyskland og etter forlydende avgivelse av 30000 menn til Østfronttpateneste. Disse krav, liksom bestemmelser om at alle belgiere mellom 18 og 50 år skal kurere utskrives til tjeneste i Tyskland, viser hvor akutt arbeidskraftproblemet er. Den forutsigelse at dette problem sammen med transportproblemene denne gang vil vise seg å være Tysklands Achillesheel, synes ver og mer å gå i oppfyllelse.

KIRKEN. Onsdag den 7 oktober har statspolitiet forknyt utvisningsordre for følgende prester: Domprost Bygn, pastor H.E. Wisloff, pastor Ingvald B. Carlsen, pastor Ros samtlige i Oslo, pastor Riise Hansen, Ullern, pastor H.C. Christie, Østre Bærum. De forvises fra Oslo og Akershus fylker. Pastor Christie dessut fra Buskerud fylke. Prestene skal være ute av fylkene senest torsdag 1 oktober. Biskoppene har fått ordre om ikke å forlate sine hjem.

vVv

Ukens citat: I De prescriptioane haereticorum kap.41, taler Kirkefaderen Tertullian(død år 230) om kjætternes kirkeskikker. Han sier bl. a.:

"Dares ordinaciones er tilfeldige, uoverlegte, lite bestandige. Snart innsetter de nyenvendte, snart menn som er bunnset til verden, snart dem som er falt fra vår kirkø, for at disse skal kaste øre over dom, for noen samhet kan de ikke gi dem. Intet sted gjøres raskere avancement enn i rebellernes leir, hvor selve det å være der ansees som fortjenstfullt. Dertil er en biskop idag, imorgen en ammen; idag er den akon som innøgen er lektor, idag er den prest som innøgen er legmann; ti også til Legmann gir de prestelige funksjoner."

De nye skjemaer for søknad om offentlige stillinger som innenriksdept. krever benyttet, inneholder spørsmål om jødisk avstamning, medlemskap i hemmelige foreninger (frimurerløsjen o.l.). Disse spørsmål må ikke besvares.

vvv

Avisenes papirforbruk skal ytterligere nedskjæres med 25%. Dette forhindrer ikke at "Norsk Arbeidsliv" som ingen leser, spres over landet i hundretusenvis. Dessuten er det startet et nytt naziorgan: Gjallarhorn, som skal gjengi artikler fra pressen.

vvv

"Speilet", den nye nazirevyscene som er opprettet av den beryktede Per Sandberg, fikk en knusende kritikk etter premieren, men så var det heller ikke lykkes å mobilisere en eneste habil norsk kunstner til dette foretagende. Revyen er skrevet av den svenske gramofonsjarmør Johnny Bode, som også gjester i revyen. Bode var tidligere best kjent som gjest på Långholm, Sveriges Akershus.

vvv

Hvilke bøker kan man kjøpe? Det bokkjøpende publikum har vist en enestående holdning overfor N.S.-forlagenes bøker. Har disse forlagene hatt saig, bunder det i at mange mennesker ennå ikke vet hvilke forlag som er N.S. Det er: Gunnar Stenersen, Kamban, Heroldens forlag og Bliz. Den siste prøver å liste sin nye reiseserie på publikum ved ikke å firmamerke bøkene. De selges til den skamløse pris av kr. 14.50 pr. bind. Serien redigeres av overløperen Georg Wasmuth Sejersted. Gyldendals forlag er et blantet forlag. Etterhvert som Gyldendal sender ut N.S.-forfatterne skal vi komme tilbake til Tore Hamsuns nyorientering av det gode gamle Gyldendal.

vvv

Nasjonalteatret. Streiken ved dette teater opprettholdes. Det selges fremdøles atføri over halvhundre billetter til forestillingene. Det tyder på en overveldende teaterinteresse hos N.S. Ved "Festforestillingene" 25. september var det dårlig bus i alle teatre. Flyalarmen om formiddagen hadde skremt våre tapre makthavere vekk. I Nasjonalteatret var forestillingen ikke slutt da aftenens flyalarm gikk. Derved måtte hele publikum i undergrunden. Regjeringens medlemmer og teatersjeien reddet seg først ned og kom dermed sist opp - kl. 3-3½ om morgenen.

vvv

Første norske familie landsforvist.

"Etter ordre av Reichsführer SS Himmler" ble fra advokat J.B. Hjort med 6 barn mellom 21 og 2 år forrige uke deportert i fly til Tyskland hvor adv. Hjort har sittet fengslet i 7 måneder. Den eldste datter som var nyførovet og nettopp myndig, ansøkte om å få bli tilbake her og gifte seg. Dette ble kort avslått - det tyske politi hadde ikke tid til å beskjefte seg med denslags bagateller. Enhver forbindelse med familien i Norge er forbudt.

vvv

Etter "riksmøtet" skriver svensk Socialdemokraten i en leder bl.a.: "I to år har nu N.S. ved tyskernes hjelp sittet ved makten i Norge og det som i denne tid har foregått av "nyrcising" tør vel i framtiden komme til å høre til de dunkleste blad i landets historie. Med terror, hevnaksjoner, voll og undertrykkelse er man kommet herlig langt i Norge. Lengre kan en knapt komme. --- Sult, koncentrasjonsleirstemning og fogdevelde er de gaver quisling og hans nikkebukker har skjenket det frihetselskende og rakryggete norske folket." --- Om det planlagte "riksting" skriver bl.a.: "Den nye norske

riksdagen skal bli et "politisk forum av rådgivende, orienterende og eventuelt bekreftende natur", og denne kiste funksjon turde, liksom i foregångslandet, bli den hovedsakelige oppgave. Det blir å stå opp og sitte ned på kommando og innflytelsen på landets stell kommer til å innskrenke seg til disse mekaniske funksjoner i kneleddet, Resten sørger nok okkupasjonsmakten for som tidligere. Arme land og folk."

VV

Straff for bombeangrepet på Oslo 25. sept.

25. sept. ble en rekke jøssinger jaget fra sine hus i Oslo omegn med 12 timers varsel. Ordren om at de skulle ut av sine hjem og beskjed om hvordan de videre har å forholde seg, ble dem meddelt i følgende instruks:

"Bekjentgjørelse. 1) De har å overlate Deres hus til bombebeskadigete. Til imorgen tidlig kl. 9 må De være ute av huset. 2) Alle rum i huset har til denne tid å være i ferdig stand. 3) Mannlig og kvinnelig hushjelp blir i huset. 4) Brenselsmateriale som ved, kull o.s.v. bli igjen i huset. 5) De kan ta med Dem: Personlig vask og beklædningsgjenstander, toilettsaker og personlige saker som smykker, sengetøy kan taes med, men det må være igjen et skift for hver seng. Næringsmidler kan bare taes med til smarlig forbruk, ingen hemstrevare. 6) Alle husets utgifter er også ~~sv~~ for fremtiden huseierens utgifter. 7) Ved overgivelsen av huset må der settes opp en inventarliste i 3 ganger, den og alle nøkler må avgis. 8) I tilfelle De ikke følger disse foreskrevne punkter, har De å regne med straff fra Sikkerhetspoliti."*

Vi henleder oppmerksomheten på at der står at huset skal overlates til "bombebeskadigete". Da vi har brukt i erfaring at de norske bomberamte allerede er innkvartert hos norske familier, er det vel ingen tvil om hvem som skal ha disse nyeste og mest komfortable hus i Oslo omegn.

De høye tyske herrer har fått seg en kraftig skrekk i livet over at Luftwaffe ikke passer bedre på enn at engelskmennene kan komme overaskende på dem midt på høylys dag - så nå tør de ikke lenger bo midt i byen, i tyske kvarterer, men søker ly blant civilbefolkningen i Aker.

Imidlertid har ikke alle gode nordmenn hus som er attråverdige for tyskerne. Disse får lov å være med på en annen måte. De får besøk av en hirdmann i full mundur som overleverer dem et brev av følgende innhold: "Hr. N.N. Til opprydning, istandsettelse og oppbygging av de hus, og til utbedring av de skader som ble påført beboerne i husene som ble ødelagt ved det feige terrorangrep på civilbefolkningen i Oslo 25. sept. 1942, pålegger jeg Dem, ifølge ordre og fullmakt fra Innenriksdepartementet å innbetale på skadeclidtes konto i Christiania Bank og Kreditkasse kr... (beløpet varierer fra 2 000 til 300 000 kr.) innen 6 dager. Hvis innbetaling ikke har funnet sted innen ovennevnte frist, får politiet ordre om å gripe inn. Stenersen (sign)"

Den nevnte konto er nu overtatt av tyske.

Akkurat i disse dager leser vi fra tysk hold at en delegasjon på 3 tyske soldater er reist her fra landet til dr. Goebbels og har overrakt ham 1 million kroner innsamlet i Norge "som frivillig gave fra Forsvarsmakten til bombeberjete landsmenn".